

SHOLI ZARARKUNANDALARIGA BIALOGIK VOSITALARDAN FOYDALANIB QARSHI KURASHISH CHORALARI

Ismoilova Gulyora Iqboljon qizi

Jaxonaliev Asadbek Ilxomjon o'g'li

Karimoxunov Iqboljon O'lmasjon o'g'li

Kobiljonova Sayyoraxon Rayimjon qizi

Annotatsiya: Sholi o'simligi yurtimizda katta miqdorda ekib parvarishlanadi. Shu bilan birga bu o'simlikdan olinadigan guruch mahsulotiga ham aholini extiyoji katta. O'simlikdan mo'l hosil olishimizga zararkunandalar katta zarar keltirmoqda. Ulardan eng xafllilaridan biri ildiz nematodalari bo'lib ushbu maqoladan siz ildiz nematodalari xaqida va unga qarshi kurashish choralarini bilib olishingiz mumkin.

Kalit so'zlar: Sholi, pestidset, nematodalar, ditylenchus dipsaci, aphelenchides besseyi, o't kasalligi, meloidogyne graminicola, pratuiechus spp, Neatodsid Vidat.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublika oziq-ovqat sanoatini jadal rivojlantirish hamda aholini sifatli oziq-ovqat mahsulotlari bilan to'laqonli ta'minlashga doir chora-tadbirlar to'g'risida" 2020-yil 9-sentabrdagi PQ-4821-son qarorining ijrosini ta'minlash hamda oziq-ovqat sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish bo'yicha yangi tashkil etilayotgan istiqbolli loyihalarni yanada qo'llab-quvvatlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qabul qildi. Qonun doirasida joylarda amaliy ishlar olib borilmoqda.

Guruch tarkibi: Guruch bir qancha V vitaminlar gruppalari manbayi, jumladan: tiamin-V1, riboflavin-V2, niatsin V3 va V6 vitamin RR, karotin, asab sistemasini mustaxkamlashga xizmat qiladigan, teri, soch va tirnoq holatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan vitamin E larga boy. Guruch kishi organizmi uchun zarur bo'lgan kaliy, fosfor, sink, temir, kalsiy, yod va selen kabi mikroelementlarni

o‘z tarkibida yetarli miqdorda to‘plangan. Guruchda murakkab uglevodlar bor, shuning uchun ham to‘yimli, shu bilan bir qatordakam kaloriali, insonni umumiy ozishiga sabab bo‘lmaydigan mahsulot.

Guruch tarkibiga inson organizimida yangi hujayralarni shakillantirish uchun zarur bo‘lgan 8 xil aminokislotalar kiradi. Guruch donning 7-8 oqsildan iborat. Yana guruchdagi ijobiy omillardan biri unda boshqa don mahsulotlaridan farqli o‘laroq glyuten deb ataluvchi insonda allergik reaksiya chaqiruvchi o‘simlik oqsilining yo‘qligidir. Bundan tashqari uning tarkibida miya faoliyatini aktivlashtiruvchi modda-letsitin, ichak yo‘llari faoliyatini tiklovchi -oligosaxarid va qon bosimini bir xil turishga yordam beruvchi gramma aminoyog‘ kislotalari bor. Guruchda kaliy moddasiko‘p, bumineral boshqa oziq -ovqat mahsulotlari bilan qo‘shilib organizmga kirib keladigan tuzlarning ta‘sirini zararsizlantiradi. Guruch donasi qancha ko‘p ishlov berilgan bo‘lsa, shuncha vitaminlar va mineral moddalar kamayib boradi. Tarkibida aluminiy va mis miqdorining ko‘pligi jihatdan guruchga teng keladigan mahsulot yo‘q.

Sholida parazitlik qiluvchi fitonematodalar: Nematodlar - bir ikki millimetr dan uzunligi bir chuvalchang. Ayollar va erkaklar, ularning hajmi bir-biriga paydo farq qiladi. Birinchi ular bir oz ko‘proq uzunligi bor. qurtlari tana shakli, dumaloq oval yoki cho‘ziq, mavzu-kabi bo‘lishi mumkin. Tuproq Nematodalarga (ularni juda xilma-xil bo‘lishi mumkin jang) oq va sarg‘ish bo‘ladi. Qurtlarni yaxshi mushak tizimi va yuqori zichlikka ega himoya niqobi ostida, ishlab chiqilgan. Bosh qurtlari hajmi juda kichik, u harakatlanuvchi og‘iz orqali zararkunandalariga va ozuqa ega. Nematodlar tuxum bosqichi yoki oval shaklga ega bo‘lishi mumkin, oq rang, taxta tomonidan qayta. Lichinkalar aftidan, kattalar kabi oq bosh va shaffof tanani ega emas. Yopiq o‘simliklar tuproqdagi ildiz nematod ko‘p marrada duch kelgan, juda ko‘p uchraydi. qurtlari Ushbu turlari bir millimetrning uzunligi o‘sadi. Ta‘sir ildizpoyalari orqali ularni olish, barg va o‘simliklar gul borib taqaladi. Bu zararkunandalar mavjudligi quyidagi namoyon topishingiz mumkin: o‘simlik o‘sishi sekinlashadi;

- Kimning rang nafas olmoqda oshdi ildiz qalinligi;

- tez so'lib va off tushib kurtaklar gullaydi;
- zararkunandalariga gul izlar qarshi kurash uchun har qanday chora-tadbirlar yo'qligida.

Ildiz nematod namlik afzal, lekin shunga qaramasdan, ular har qanday iqlim sharoitida vaqt juda uzoq vaqt davomida omon qolish uchun ega bo'ladi.

Zararkunandaga qarshi nematodsid.

Nematodsid Vidat 5G. Vidat 5g ekinlarda nematodalarda butun speltrin nazorat qilish uchun insektitsid. Dupond (Corteva Agriscience tomonidan ishlab chiqirilgan) yuqori samarali tizimli nematitsid. Faol modda (DV) tarkibida 50\kg preperat konsentratsiyasida Oksamil (kimyoviy sinif Karbamatlar faol moddasi mavjud. U granulalar shaklida ishlab chiqariladi. Paket-10 kg sumka. yaroqlilik muddati-2 yil. Preparat tuproqqa kamida 10 sm chuqurlikda singdiriladi, ikkita ildiz (ildiz, lampochka, ildiz ekinlari) tomonidan so'rilishi va to'planishi sodir bo'ladi, himoya ta'siri butun o'simlikka, shu jumladan barg va ildiz nematodalaridan himoya qiladi. Tuproqni qo'llash nematodlarning o'simlik rivojlanishining dastlabki, eng zaif bosqichlarida ildizlarga kirishiga to'sqinlik qiladi. Preparatni odatda 40 kg/ga dan foydalanish 90 kungacha himoya ta'sirini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1) Sh.T.Xo'jaev O'simliklarni zararkunandalardan uyg'unlashgan ximoya qilish, agrotoksikologiya asoslar.
- 2) Tolibjonov Oxunjon Odiljon o'g'li, Muydinova Kamola Baxtiyor qizi, ANORNING FOYDALI XUSUSIYATLARI VA UNI UZOQ VAQT DAVOMIDA SIFATLI SAQLASH SIRLARI., Tadqiqotlar: Vol. 9 No. 1 (2023):" TADDIQOTLAR jahon ilmiy-metodik jurnali| 9-son| 1-qism"
- 3) Tolibjonov Oxunjon Odiljon o'g'li, Sharofiddinnov Bekzodjon Dilshodjon o'g'li, MIKROBIOLOGIK PREPARATLARININGNING

QISHLOQ XO 'JALIGIDAGI AXAMIYATI, Tadqiqotlar: Vol. 9 No. 1 (2023):"

TADQIQOTLAR jahon ilmiy-metodik jurnali| 9-son| 1-qism"

4) Tolibjonov Oxunjon Odiljon o 'g 'li, Sharofiddinnov Bekzodjon

Dilshodjon o 'g 'li, MIKROBIOLOGIK PREPARATLARININGNING

QISHLOQ XO 'JALIGIDAGI AXAMIYATI, Tadqiqotlar: Vol. 9 No. 1 (2023):"

TADQIQOTLAR jahon ilmiy-metodik jurnali| 9-son| 1-qism"

5) Tolibjonov O. O. O. G. L. ANORNI ZARARKUNANDALARDAN

HIMOYALASH //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social

sciences. – 2022. – T. 2. – №. 5. – S. 956-959.